

Elke stem telt

Een democratie moet rekening houden met de stemmen van alle burgers. Maar wat als niet alle burgers beseffen dat ook hun stem belangrijk is? Al enkele jaren steunt Toemeka zwakkere leden van de samenleving bij het uitoefenen van hun democratische rechten. Luisteren naar elkaar is daarbij even belangrijk als het hebben van een mening.

Elkaar verstaan

De zoveelste verkiezing in enkele jaren tijd voert ons naar het stemlokaal. Al die campagnes lijken van ons doorgewinterde stemmers te maken. Niets is echter minder waar. De inzet van de federale verkiezingen van juni 2007 blijft voor vele medeburgers een ver gerucht. Soms bewust, omdat mensen zich niet aangesproken of buitengesloten voelen door de politiek. Soms onbewust, omdat onze nieuwsmedia nu eenmaal niet gericht zijn op, bijvoorbeeld, mensen met een verstandelijke handicap of laaggeschoolden. De kloof tussen wat democratie is en kan zijn, tracht de vzw Toemeka te dichten met een ruim aanbod van educatieve pakketten, publicaties, workshops en evenementen. Verstaanbaarheid is een algemeen maatschappelijke problematiek. Bruno Craps, de directeur van Toemeka, geeft toe dat die ambitie groot is. "Er bestaat vandaag een enorme nood aan verstaanbaarheid. De nieuwsgaring werkt vluchtiger en er is minder duiding. Je merkt dat de nieuwsmedia zelf voortdurend nadenken over wat het publiek wil en kan lezen. Ook een journalist draagt overigens de verantwoordelijkheid om verstaanbaar te zijn."

Die verstaanbaarheid vormt een rode draad in de werking van Toemeka. Dit voorjaar werd er in de Kamer van volksvertegenwoordigers een manifest voor een verstaanbare samenleving voorgesteld. We moeten elkaar niet alleen kunnen verstaan, we moeten ook naar elkaar leren luisteren. Vorming en opleiding zijn daarbij essentieel. Bruno Craps: "Toemeka

bestaat sinds 1980. Aanvankelijk waren we erkend als vormingscentrum voor mensen met een verstandelijke handicap. We bevorderden de maatschappelijke participatie van die groep. Begin jaren negentig zijn we begonnen met vorming rond stemrecht. Van mensen met een verstandelijke handicap werd toen nog nauwelijks gedacht dat ze een zinvolle rol konden spelen. Die ervaring heeft ertoe geleid dat we ook andere kwetsbare groepen begonnen te ondersteunen om volwaardiger aan de samenleving te participeren."

Vandaag legt Toemeka de nadruk op bur-

lijke dosis voorkennis beschikken. Heel wat mensen hebben die niet. Het zijn zeker niet alleen kwetsbare groepen, zoals mensen in armoede of mensen met een verstandelijke handicap, die nood hebben aan verstaanbare informatie."

Politiek is ook een strijd om de macht. Toemeka kiest echter voor een positieve benadering. Bruno Craps: "Als je echt wil dat een democratie werkt, moet je niet je neus ophalen voor politiek. Vandaar dat we de politiek zo positief mogelijk benaderen. We bouwen al jarenlang aan een goede relatie met politieke partijen. Ze

Toemeka pleit voor een verstaanbare samenleving

gerschapsvorming en maatschappelijke participatie. Het is een beweging voor een verstaanbare samenleving. De officiële erkenning als beweging kwam er met het decreet van 4 april 2003 betreffende het sociaal-cultureel volwassenenwerk, een bevoegdheid van de Vlaamse minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel. Bij de verkiezingen van 2003 (federale parlement), 2004 (Vlaamse parlement) en 2006 (gemeenteraad en provincie) voerde Toemeka de fel opgemerkte campagne Kies-Keurig. Een naam die ook dit jaar wordt gebruikt. Bruno Craps: "We richten ons allang niet meer exclusief op mensen met een verstandelijke handicap. Onze publicaties zijn bedoeld voor een breed publiek. We houden het laagdrempelig. Maar we willen ook basiskennis leveren aan mensen die hebben afgehaakt of zich niet meer aangesproken voelen. Als je de politieke berichtgeving van de reguliere media wil volgen, moet je over een behoor-

werken trouwens mee aan onze publicaties." Het pronkstuk van de campagne Kies-Keurig 2007 is de map *Partijen in kaart* en het bijhorende educatieve pakket. Politicologen als Johan Ackaert (UHasselt), Jo Buelens (VUB), Sam Depauw (KULeuven) en Carl Devos (UGent) verleenden er hun medewerking aan. De map bevat interviews met de partijvoorzitters, informatieve dossiers over algemene thema's en partijstandpunten, en een fiche over de staats-hervorming. Bij de werkmap hoort een dvd met getuigenissen. Bovendien maakt Toemeka een eenmalige verkiezingskrant.

Met elkaar leven, niet naast elkaar

Toemeka doet dienst als doorgeefluik van kennis en expertise. Tijdens de campagne Kies-Keurig 2006 werden 7.191 verklarende woordenboeken, 8.536 brochures en ruim 20.000 kranten verspreid. Uit het jaarverslag 2006 blijkt dat een substantieel deel van die publicaties bestemd is

voor het onderwijs en voor allerlei sociale groeperingen. Bruno Craps: "We werken samen met koepelorganisaties, verenigingen waar armen het woord nemen, samenlevingsopbouw, welzijnszorg, basiseducatie, allochtonenorganisaties, noem maar op. Voor Kies-Keurig 2007 kunnen we overigens ook op steun rekenen van de Vlaamse minister van Inburgering, als projectmanagers van diversiteit."

Toemeka heeft zeven medewerkers in dienst, waarvan drie deeltijds. Maar de maatschappelijke uitdaging is landelijk en heeft een grotere dimensie dan het bescheiden Toemeka doet vermoeden. De roemruchte kloof tussen politiek en burgers, en tussen burgers onderling, moet zoveel mogelijk worden gedicht, zegt Bruno Craps. En dat is een zaak van iedereen. "De afgelopen jaren kregen we vele schouderklopjes van mensen die het prima vinden dat Toemeka zich engageert voor maatschappelijk kwetsbare medeburgers. Maar de meeste sympathiebetuigingen kwamen van mensen die zichzelf niet aangesproken voelden door onze werking. Zo blijft iedereen op zijn eiland zitten. Als beweging voor een verstaanbare samenleving is het onze overtuiging dat we met zijn allen met elkaar te maken hebben. Groepen mensen die naast elkaar leven in plaats van met elkaar, daar worstelt onze samenleving enorm mee. Dus proberen we zoveel mogelijk activiteiten te organiseren waarbij mensen uit alle lagen van de bevolking worden samengebracht. Het zijn momenten van wederzijds respect en dialoog rond een gemeenschappelijk thema."

Is het niet vreemd dat er zo'n grote nood aan verstaanbare informatie over politieke participatie bestaat? Het lijkt alsof Toemeka mee een tekort moet wegwerken dat we tijdens onze scholing hebben opgelopen. Bruno Craps: "We richten ons op volwassenen, maar het materiaal dat we ontwikkelen is ook bedoeld voor het onderwijs. We hebben goede contacten met de twee grote netten."

Democratie werkt niet vanzelf

"Een democratie kan pas werken als iedereen, ongeacht afkomst of mogelijkheden, bereid is te zoeken naar gemeenschappelijke afspraken en regels," zegt Bruno Craps. Het toekomstbeeld dat iedereen opgesloten zit in zijn eigen belang en uitsluitend op basis daarvan handelt, lijkt hem geen gewenst perspectief. "Zonder

aandacht voor verscheidenheid werkt het niet. Je moet ook weten hoe de samenleving eruitziet, hoe anderen denken, wat hun verwachtingen zijn."

Vanaf de jaren negentig heeft socioloog Marc Elchardus in tal van onderzoeken het begrip 'onbehagen' uitgewerkt. De kloof tussen burgers en politiek is ook een kloof tussen burgers en samenleving. Vele mensen voelen zich niet

op hun gemak, hebben angst of vinden dat ze worden achtergesteld. Vaak hebben kleine ingrepen, zoals buurtoverleg en propere straten, een grotere impact dan dure woorden. "We moeten een blijvende inspanning leveren, en organisaties en andere bewegingen ondersteunen om het gesprek met die mensen gaande te houden. Toemeka vormt een deel van het geheel. Verstaanbaarheid bevordert het samenleven en maakt het mogelijk dat de meest uiteenlopende groepen met elkaar kunnen communiceren. Ons grote plan voor de komende jaren is zoveel mogelijk groepen, ook kansengroepen, te bereiken met onze werking. Verstaanbaarheid is een zorg voor ons allen, ook voor de politiek. Elke politicus, op elk niveau, in elke functie, zou zijn verantwoordelijkheid moeten opnemen."

Als Bruno Craps terugblijkt op de voorbije campagnes van Toemeka merkt hij toch dat er iets beweegt. "Er is een enorme verandering bij de politici. Ze tonen een grote bereidheid om aan verstaanbaarheid te

werken en met organisaties als Toemeka in zee te gaan." Het uitgebreide campagnemateriaal dat Toemeka voor de federale verkiezingen heeft ontwikkeld, vormt hiervan het beste bewijs. Bovendien organiseert Toemeka van maart tot juni elf rondleidingen en vergaderingen in het federaal parlement. Het sluitstuk wordt gevormd door één 'verstaanbaar' verkiezingsdebat op donderdag 7 juni in het halfroond van de Kamer, met politici van alle grote Vlaamse partijen. Alle diensten van de Kamer van Volksvertegenwoordigers werkten actief mee aan twee publicaties van de campagne Kies-Keurig 2007, met name *Parlement in verstaanbare taal* en *Parlement in 100 woorden*.

De doelgroep van Toemeka is, kort en goed, iedereen. Maar wil iedereen dat ook? Kan het verstaanbaar maken van democratie de verzuring terugdringen? Bruno Craps: "Het behoort tot de basisopdracht van onze beweging om complementair te zijn en de inspanningen van de verschillende sectoren te ondersteunen. Belangrijk is uiteraard dat mensen die een vormingsessie meemaken of met ons vormingsmateriaal in contact komen, voelen dat ze ernstig worden genomen. Dit gaat verder dan het verstrekken van informatie. We hebben als samenleving te lang het bevorderen van de dialoog verwaarloosd, het besef dat niet uitsluitend ieders individuele recht moet zegevieren, maar wel het sluiten van compromissen die voor zoveel mogelijk mensen gunstig zijn. Om dat aan te kunnen, moet je goed geïnformeerd zijn en begrijpen waar politiek om gaat."

tekst | **Harold Polis**

illustratie | **Ief Claessen**

De brochure *Parlement in verstaanbare taal* (3 euro), de verklarende woordenlijst *Parlement in 100 woorden*, de map *Partijen in kaart* (20 euro) en het educatief pakket (50 euro) zijn verkrijgbaar bij Toemeka vzw
Waversebaan 352 bus 2
3001 Heverlee
Tel.: 016-40 69 61
info@toemeka.be
www.toemeka.be